

Kun Szabó István vezérőrnagy – Sandra Sándor ny. o. ezredes – Sticz László ezredes:

HAZA, BIZTONSÁG, HONVÉDELEM, HADERŐFEJLESZTÉS

„A katonáknak, a rend védelmezőinek nagy a felelőssége. A legnagyobb szolgálat, amit tehetnek, az, hogy hűek maradnak önmagukhoz, s katonás csöndben, bátran szolgálnak.

Ha megtagadják a katonaszellemet, először önmagukat, végső soron a nemzetet semmisítik meg.”

Samuel P. Huntington

ÖSSZEFOGLALÓ: Egy hadseregnek ahhoz, hogy el tudja látni a feladatát és a legmagasabb szinten garantálja a biztonságot, folyamatos felkészülésre, képességekre, technikai eszközökre van szüksége. A Magyar Honvédség feladata, hogy az országvédelmi terveknek megfelelően ezeket képességeket fenntartsa, fejlessze. E célt szolgálja a Zrínyi 2026 Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program. Az írás szerzői az elmúlt évtizedek legnagyobb képességfejlesztési programja kapcsán adják közre gondolataikat a biztonságról, szövetségi együttműködésről, honvédelemről, a felnövekvő nemzedékek hazafias neveléséről, bemutató több európai országot, haderő ez irányú gyakorlatát.

KULCSSZAVAK: biztonság, szövetségi rendszer, nemzeti haderő, képességfejlesztés, hazafias nevelés, külföldi tapasztalatok

A BIZTONSÁG SZAVATOLÁSA ALAPVETŐ NEMZETI ÉRDEKÜNK

Az emberiségnek története során számtalan veszéllyel kellett megküzdenie. Háborúk, járványok, természeti katasztrófák, globális és regionális viszályok hosszú sora fenyegette az emberi társadalmakat. A második világháborút követően egységesnek tűnt a nemzetközi politikai törekvés, mely a békéért és a biztonságért való küzdelem mellett tette le a voksát. A hidegháborús fegyverkezési verseny azonban gyorsan feledtette az enyhülési folyamatot. A világméretű katasztrófa elkerülését az enyhülés és a leszerelés segítette elő. Hosszú ideig úgy tűnt, hogy nem csupán a nagyszámú hadseregek létjogosultsága áldozott le végképp, de még a katonai szövetségek ideje is lejárt. A 20. század végi fegyveres konfliktusok azonban ismét rácsáfoltak az efféle „pacifista” nézetekre; az elmúlt években az európai helyszíneken végrehajtott terrorista támadások pedig kontinensünk sérülékenységére világítottak rá.

A fenyegetési faktorokat tovább növeli az a tény, hogy a világ országainak társadalmi, gazdasági fejlődése, fejlettségi szintje eltérő. A kevésbé vonzó területekről meginduló tömegek – ahogyan az elmúlt években tapasztalt migrációs hullám esetében is megtapasztalhattuk – komoly biztonsági problémák elé állították az egyes országok rendvédelmi szerveit. Sok esetben magának a problémának az értelmezése is különféle (jogi) akadályokba ütközött. Polémia alakult ki abban a tekintetben, hogy a terrorizmus elleni küzdelem bűnüldözési felelősség, avagy háborús cselekmény, ilyenformán a rendőrség vagy a katonai erők hatáskörébe tartozik.

Mіндеzen körülmények az európai tagországokat arra ösztönzik, hogy védelmüket lehetőleg közösen, szervezett keretek között lássák el.

A *biztonság* fogalma napjainkra egyre átfogóbb értelmezést nyer. A folyamatosan változó biztonsági környezetben a kihívások, kockázati tényezők és fenyegetések ma már több síkon – az egyének, közösségek, államok és régiók szintjén, valamint globális szinten – jelennek meg, és az egyének, kormányzati és nem kormányzati szervezetek, valamint a transznacionális szereplők széles körét érintik. Ezért elengedhetetlenné vált a biztonság politikai, katonai, gazdasági és pénzügyi, társadalmi, ezen belül emberi és kisebbségi jogi, valamint környezeti dimenziójának együttes kezelése.¹

A magyar társadalom a biztonságon elsősorban az anyagi biztonságot, illetve a közbiztonságot érti. E területek – kiegészülve a politikai, a gazdasági, a környezeti és a társadalmi biztonsággal – együtt alkotják a biztonság nem katonai területeit. Az itt jelentkező kihívások kezelése – eltekintve katasztrófák esetén a mentésben és a következmények elhárításában való részvételtől – alapvetően nem a hadsereg feladata. A biztonság *katonai* összetevőjéhez a kockázatokkal és fenyegetésekkel szembeni katonai fellépés, a béketeremtés és -fenntartás területei tartoznak.²

Annak ellenére, hogy egy Magyarország, illetve szövetségesei ellen irányuló, hagyományos fegyverekkel végrehajtott támadás kockázata igen csekély mértékű, mégsem lehet figyelmen kívül hagyni bizonyos hagyományos kockázatokot és fenyegetéseket. Egyrészt Európán belül is találhatóak olyan területek, ahol a biztonság igen ingatag lábakon áll, másrészt akár szomszédos országban is előfordulhat, hogy katonai erővel oldanak meg konfliktusokat.

Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter egy 2017. augusztusi sajtótájékoztatójában úgy fogalmazott, hogy Európában a biztonsági helyzet soha nem volt olyan rossz, és a terrorfenyegetettség sem volt ilyen súlyos, mint akkor.³ Hangsúlyozta, hogy „az európai vezetők felelőssége a kontinens biztonságának garantálása, és akik erre nem képesek, azoknak nincs helyük az európai vezetők között”.⁴

Napjainkra az európai haderőknek a hidegháború lezárulását követő útkeresése és identitási válsága a végéhez közeledik. Az Európa periferiáján megjelenő fenyegetések egyre határozottabb válaszokat és hiteles haderőképessegek rendelkezésre állását igénylik. A fenyegetések *közvetlenül és közvetett módon* jelentkeznek. Az előbbi kategóriába a tömeges, illegális migráció, és ezzel összefüggésben a terrorista merényletek bekövetkezésének növekvő valószínűsége, utóbbiba az egyre több helyen újjáéledő, agresszív, a fegyveres erőket külpolitikai eszközként alkalmazó hatalmi politika megszilárdításával kapcsolatos törekvések tartoznak.

Az egységes NATO továbbra is az európai kontinens biztonságának elsődleges letéteményese. A szövetségi rendszer katonai ereje páratlan, és Magyarország ennek a dinamikának egyértelmű haszonélvezője. Ugyanakkor mindenképpen figyelembe kell vennünk, hogy Magyarország biztonsága *három alappilléren* nyugszik: a *Magyar Honvédség képességein*, a *szövetségi együttműködésen* és az *állampolgárok hazafias elkötelezettségén*,

¹ 1035/2012 (II. 21.) Korm. határozat Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról. http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=146225.213089 (Letöltés időpontja: 2018. 03. 10.)

² <http://www.kadetprogram.hu/cikk/60#1> (Letöltés időpontja: 2018. 03. 10.)

³ <http://www.kormany.hu/hu/kulgazdasagi-es-kulugyminiszterium/hirek/soha-nem-volt-ilyen-rossz-a-biztonsagi-helyzet-europaban> (Letöltés időpontja: 2018. 03. 10.)

⁴ <http://aktiv.origo.hu/itthon/20170822-szijjarto-europaban-a-biztonsagi-helyzet-soha-nem-volt-ilyen-rossz.html> (Letöltés időpontja: 2018. 03. 10.)

áldozatvállalásán. A biztonság szavatolása alapvető nemzeti érdekünk és az alaptörvényben rögzített feladatunk.

„Magyarország megvédése nem a NATO és nem is az Európai Unió feladata, hanem a miénk” – mondotta Orbán Viktor miniszterelnök május 16-án az Országház Kupolacsarnokában, a Honvéd Vezérkar főnöki tisztség átadás-átvételi ünnepségén. A kormányfő szavai szerint „erős Magyarország nem létezhet erős hadsereg nélkül. Az a nemzet, amely nem tudja megvédeni az országát, nem is érdemli meg azt” – tette hozzá.

A fentiekkel összhangban kijelenthető: a felgyorsuló és összetettebbé váló politikai, gazdasági, társadalmi és demográfiai folyamatok is megkövetelik az erős és önállóan is reagálni képes nemzeti haderő meglétét, felkészítését és fejlesztését. A NATO-országok állam- és -kormányfőinek döntéseivel összhangban a magyar kormány deklarálta, hogy a honvédelem fejlesztése érdekében növekvő erőforrásokat biztosít, 2024-ig elérve a bruttó nemzeti össztermék 2%-os ráfordítási szintjét.

Mindennek eredményeként a következő évek során az MH – hosszú idő óta esedékes – képességfejlesztésére több mint 3000 milliárd forintos keret áll rendelkezésre. Ennek a pénzügyi forrásnak az ütemezett, pénzügyileg fenntartható és szakmai szempontból indokolható felhasználási koncepciója, vagyis a forrásfelhasználás stratégiai eszköze a Zrínyi 2026 Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program.

A fejlesztési keret felhasználásának fő szabálya, hogy annak a lehetőségek maradéktalan kihasználásával, a lehető legnagyobb mértékben kell támogatnia a magyar nemzetgazdaság teljesítményének és ezzel együtt a nemzeti hadiipar kapacitásának növekedését. A Zrínyi 2026 Program tehát nem csupán a haderő, hanem technológiainporton és gyártókapacitások létesítésén keresztül a teljes védelmi ipar átalakítását célozza. A terv a hadiipari kapacitások növelése, létesítése szempontjából releváns kérdéseket közvetlenül nem kezeli, de a származtatott ágazati stratégiákra – a haderőfejlesztés ütemének és összetételének meghatározásán keresztül – jelentős hatással van.

Legalább ilyen fontosságú a következő időszakban beáramló modern fegyverrendszerek üzemeltetéséhez szükséges, magasan képzett és elkötelezett állomány toborzása és megtartása. A toborzási és megtartási feladatok kialakítása különálló, de származtatott stratégiai koncepciókban szervesül, a kiképzés és felkészítés feladatainak tervezésére a hosszú távú stratégiai tervben lefektetett keretek között, a rövid távú végrehajtási tervekben kerül sor.

„A mostani idők sorskérdése, hogy meg tudjuk-e tartani értékeinket? Látva az átalakuló Európát a tömeges népvándorlás időszakában, ott lesz-e e világunkban a haza, a nemzet mint érték? A válasz csak egy lehet: meg kell maradnunk magyarnak, meg kell tartanunk a hazát. Az a szolgálat, amelyet önök ellátnak, esélyt és reményt ad nekünk, hiszen tudjuk, hogy van egy olyan szervezetünk, amely értékeinket vallja és képviseli” – fogalmazta meg a honvédség előtt álló feladatokat dr. Simicskó István honvédelmi miniszter a honvédelem napi ünnepségen mondott beszédében.⁵

170 ÉVES A „HONVÉD”

Idén nemcsak a Magyar Honvédség ünnepli fennállásának 170. esztendejét, hanem maga a „honvéd” szavunk is. 1848. március 15-e után felmerült a kérdés: hogyan nevezzék el az új magyar fegyveres erőt. Némi vita után Kisfaludy Károly az „Élet korai” című versében

⁵ A haza örök. <https://honvedelem.hu/cikk/63424> (Letöltés időpontja: 2018. 03. 18.)

találtak rá a megfelelő elnevezésre: „*Midőn hazáját rabbilincs fenyíti, / Bőszült érzéssel harcmezőre száll; / A szép szabadság hőslánggal hevíti, / Körüldörögje bár ezer halál. / Nem csügged s / tisztét teljesíti, / Míg győz, vagy testhalmok közt sirt talál, / A jobb utókortól reményelve bérét, / A nyert borostyánon kiontja vérét.*”⁶

„Minden magyar polgár köteles a haza védelmére, ezért fontos társadalmi érdek hazánk lakosságának honvédelmi felkészítése. Különösen fontos az ifjúság, ezen belül a középiskolás korosztály honvédelmi nevelése, a honvédelem ügyéhez történő pozitív hozzáállásának kialakítása és folyamatos fejlesztése” – fogalmaz a Honvéd Kadét Program.⁷

A felnövekvő nemzedék hazafias nevelésének elősegítését célzó szabályozás – a 2011. CXC. törvény 21. § (1) j)⁸ bekezdése – a kormány feladatai közé sorolja a köz- és a felsőoktatás keretein belül a honvédelmi nevelés programjának végrehajtását. Nagy vihart kavart annak idején a pedagógusok, a szülők körében az a hír, hogy – az új Nemzeti Alaptanterv (NAT) nevelési céljaihoz igazodva – kötelező lehet a középiskolákban a katonai alapismeretek tantárgy oktatása.⁹ Történt ez mindazok ellenére, hogy nemzetünk történelme során mindig is kiemelt figyelmet fordított a haza védelmét biztosító fiai nevelésére. A honvédelem nemzeti ügy, mely a Magyar Honvédség és más szervek közreműködésén kívül Magyarország polgárainak a haza védelme iránti hazafias elkötelezettségét és áldozatkészségét is igényli.

HAGYOMÁNYTISZTELET ÉS ERKÖLCSÖS ÉLETMÓD, FEGYELEM, ENGEDELMESSÉG

*„Az jó hírért-névért s az szép tisztességért
ők mindent hátra hadnak,
Emberségről példát, vitézségről formát
mindeneknek ők adnak...”¹⁰*

Az elmúlt évszázadok nemzedékei számára a hadkötelezettség az élet természetes velejárója volt. A haza védelme minden férfi számára szent kötelességet jelentett. Számos országban évszázadokon át a fegyverviselés sokkal inkább egy szűk réteg privilégiuma, mint kötelessége volt, és a haza védelme saját nemessége mellett, egy „zsoldos” vagy hivatásos katonai erő dolga volt. A 18. századig a katonai egységet kiállító és irányító földesúr kötelezte az alárendeltségébe tartozó és „hadra fogható” férfiakat katonai szolgálatra.

A katonai nevelés és oktatás az intézményes keretek helyett Európában és Magyarországon is először ún. intézményszerű keretek között folyt. Nem kellett más hozzá, pusztán önkéntesen vállalni a gyakorlást és magát a katonáskodást. Az ehhez szükséges alapot az ifjak többnyire közvetlen környezetükben szereztek meg. Az intézményszerűséget pedig

⁶ <http://www.forrasfolyoirat.hu/9809/gosztony.html> (Letöltés időpontja: 2018. 03. 18.)

⁷ http://www.kadetprogram.hu/honved_kadet_program/mi_az_a_honved_kadet_program (Letöltés időpontja: 2018. 03. 10.)

⁸ 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1100190.TV> (Letöltés időpontja: 2018. 03. 10.)

⁹ http://epa.oszk.hu/02600/02641/00004/pdf/EPA02641_kepzes_es_gyakorlat_2012_01-02_030-039.pdf (Letöltés időpontja: 2018. 03. 10.)

¹⁰ Balassi Bálint: Egy katonaének. <http://mek.oszk.hu/00600/00609/00609.htm#61> (Letöltés időpontja: 2018. 03. 10.)

jobbára a királyi és a főúri udvarok biztosították, ahol a fiatalok a lovagi, majd a „végvidéki” nevelést kapták.¹¹

A 16. században a fiatal, kalandvágyó külföldi, különösen lengyel nemesek gyakran szolgáltak néhány évet a magyarországi végvárakban, hiszen a korbéli Európában a végvári életmód volt a legalkalmasabb arra, hogy elsajátítsák a katonai „alapismereteket”. Különösen Szapolyai János, erdélyi fejedelem udvarában szolgált sok lengyel nemes. Természetesen nem csak a katonai szolgálat, a törökkel szembeni küzdelem vonzotta Európa távolabbi országaiból is hazánkba a kalandvágyó ifjakat, politikai menekülteket. A háborúskodás anyagi előnyökkel járt, hiszen a zsoldot gyakran az elesett várak, városok kirablásával is kiegészítették, melynek nyomán olyan szólások is elterjedtek a korabeli lengyel nyelvben, mint a „magyar világból jött garas”, illetve „tele volt a szája kenyérrrel”.¹²

A katonai nevelés három pilléren, a hagyománytiszteleten és erkölcsös életmódon, a fegyelmen és engedelmeségen, valamint a hűségen és az istenfélmen nyugodott. Mivel az Oszmán Birodalom már a nyugati kereszténységet is fenyegette, szükségszerűvé vált a hadügyi reform, egy ütőképesebb, létszámában is állandó hadsereg létrehozása. Így a 17. századra már katonai intézményekben, szervezett oktatás formájában folyt a nevelés. Magyarországon az európai gyakorlattal szemben nem alakult ki ilyen jól szervezett és reguláris haderő, ugyanis a tisztí rangot vagy vásárolták, vagy a nemesi származásból egyenesen következett a tisztí beosztás.

HER MAJESTY’S ARMED FORCES

A hagyományosan önkéntes személyi kiegészítésű brit haderő is hosszú és igazán büszke múltra tekint vissza. Franciaország mellett Nyugat-Európa legerősebb katonai erejével rendelkezik. Katonái szolgálnak szárazföldön, levegőben és vízen. A gyakran több száz éves múltra visszatekintő ezredek lényegében a toborzás központjaiul is szolgálnak, amelyekre a civil társadalom a katonai tradíciók megőrzésének egyik legfontosabb elemeként tekint.

Nagy-Britanniában rendkívül fontos a családkról való gondoskodás. Ez a hadseregben sincs másként. A juttatásoknál tekintettel vannak a katona családjának nagyságára is. Annak ellenére, hogy a jelentkezők a katonai szolgálatot munkának tekintik, a „korona szolgálat” még mindig büszkeséggel tölti el a katonákat. A méltóságérzetten túl további érdeme a szolgálatnak, hogy a katonák hosszú évekre előre tudják tervezni pályájukat. Az aktív szolgálatból kiválókat támogatásban részesülnek (úgy mint végkielégítés, a családtámogatás, a képzés-átképzés költségeinek átvállalása) – természetesen amennyiben a távozás oka nem az érintett személy hibájából következett be. A leszereléssel nem szakad meg véglegesen a szolgálatot adó és a szolgálati hely közötti kapcsolat. A rendszeresen megrendezett találkozók, hagyományápoló rendezvények fenntartják az összetartozás érzését, és biztonságérzetet adnak az aktív szolgálatból kilépőknek.

¹¹ Miklós Zoltán: Katonai nevelés és képzés az osztrák–magyar kiegyezésig. Honvédségi Szemle, 2009/1., 36–39. https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/HonvedsegiSzemle_2009/?pg=35&layout=s (Letöltés időpontja: 2018. 03. 10.)

¹² Gizinska Csilla: Egy lengyel vitéz magyar végvárakban a 16. század végén. In: Petercsák Tivadar – Berecz Máttyás (szerk.): Magyarország védelme – Európa védelme. Studia Agriensia 24. Eger, 2006. https://library.hungaricana.hu/hu/view/MEGY_HEVE_StudiaAgriensia_024/?pg=219&layout=s&query=Eur%C3%B3pa (Letöltés időpontja: 2018. 03. 10.)

A királynő haderejében kulcsfontosságú szerepet játszanak a tartalékos seregek. A hagyományos haderő tagjai a leszerelésüket követő néhány évben rendelkezésre kell hogy álljanak. A brit védelmi erő számos területen foglalkoztat önkénteseket.

Védelmi szempontból hangsúlyos szerephez jutnak a civilek, akik ezáltal széles körű támogatást biztosítanak a hivatásos fegyveres erőknek. A honvédelem rendszere ugyanis a civilek felé is nyitott. Munkahelyet és karrierlehetőséget biztosít számukra Angliában, avagy a világ más részein.

DEIN LAND, DEINE SICHERHEIT, DEINE ARMEE¹³

Kevesen tudják, hogy Európa kellős közepén, az Alpok völgyeiben él az egyik legmilitarizáltabb nemzete térségünknek. Az örökös és fegyveres *semlegesség elvü*¹⁴ Svájc hadereje jól kiképzett, és igen fejlett haditechnikával felszerelt. A Szövetségi Alkotmány értelmében minden svájci férfi hadköteles; Svájc számára a biztonság ugyanis egyet jelent a világ, azaz Svájc és Európa biztonságával. A napóleoni háborúk óta hagyományosan semleges, távolságtartó magatartása ellenére ez az ország sem tudja függetleníteni magát az új típusú biztonsági kockázatoktól, ami komoly kihívások elé állítja a Szövetségi Gyűlést. Az ország biztonságpolitikájának alapja az állam megóvása az erőszak minden fajtájától (környezeti katasztrófáktól a gazdasági összeomlásokon keresztül a terrorizmusig, illetve a háborúig), a lakosság általános létbiztonságának szavatolása.¹⁵

„*A te országod, a te biztonságod, a te hadsereged*” szlogen célja, hogy növelje a hadsereg (át)láthatóságát, valamint minél nagyon körben tájékoztassa a lakosságot a haderővel kapcsolatban. Más európai országhoz hasonlóan Svájc sem kerülhette el a haderőreformot, amely csökkentésekkel, átszervezésekkel járt. Bár redukálták a haderő létszámát és a védelmi költségvetést, és megszüntettek sok, a haderőhöz köthető munkahelyet is, alapjaiban nem változtattak a svájci honvédelmi felfogáson.

A svájci haderő milícia jellegű, azaz tagjai – a kis létszámú hivatásos állomány kivételével – a fegyveres szolgálatot nem hivatásszerűen, hanem társadalmi munkában végzik. Ez a svájci állampolgárok katonai szolgálatának alapja. A svájci nők önként jelentkezhetnek katonai szolgálatra. A katonai szolgálati kötelezettség annak az évnek az elején kezdődik, amikor a fiatalember a 18. életévét betöltötte, és a szolgálat alól történő mentesítésig tart. Ez legkorábban 10 év katonai szolgálat, illetve az 50. életév betöltését követően következhet be.¹⁶

Napjainkra a svájci fiatalok – a többi európai társukhoz hasonlóan – a korábbi generációkhoz képest kevésbé motiváltak, és látványosan csökkent a hadsereg iránti érdeklődésük. Annak ellenére, hogy a Szövetségi Alkotmány kimondja, minden svájci férfi hadköteles, valamint a Svájci Katonai Törvény értelmében, aki a hadkötelezettséget nem személyes szolgálattal teljesíti, az adót köteles fizetni,¹⁷ egyre nehezebb az utánpótlás biztosítása. Éppen ezért a hölgyeket is igyekeznek megszólítani, illetve megnyerni maguknak: *Jetzt sind Sie*

¹³ <https://www.vtg.admin.ch/de/aktuell/agenda/deine-armee.html> (Letöltés időpontja: 2018. 03. 09.)

¹⁴ 1815. március 20-a óta, a Bécsi Kongresszus hagyta jóvá.

¹⁵ Edwin Hofstetter: Fegyveres semlegesség és szolidaritás. Svájc biztonságpolitikájáról. Új Honvédségi Szemle, 1997/8., 61.

¹⁶ <https://www.vtg.admin.ch/de/mein-militaerdienst/allgemeines-zum-militaerdienst/dienstplicht.html> (Letöltés időpontja: 2018. 03. 09.)

¹⁷ Hülvely Lajos: A Magyar Honvédség személyi kiegészítési rendszerének alakítása, vegyes rendszerről önkéntes rendszerre. PhD-értekezés, Budapest, 2000, 73.

dran! – Most Önön a sor! – hangzik az invitálás, miszerint minden nagykorú svájci állampolgár hölgynek egyedülálló lehetősége nyílik önkéntes szolgálatra, melyet a hadseregben vagy a polgári védelemben teljesíthet. Mindez erősíti az önbizalmat, vezetői tapasztalatokat és speciális ismereteket szerezhet általa, és új embereket ismerhet meg.¹⁸

Katonára pedig Svájcban is szükség van, hiszen „az idők veszélyesebbé váltak”, Svájcban is „nőtt a terrorveszély”. „Nincs abszolút biztonság.” „Nem zárható ki, hogy az események, egy a térségen túllépő háború felé eszkalálódnak”¹⁹ – fogalmazta meg 2015-ben Ueli Maurer svájci védelmi miniszter.

A párizsi terrortámadást követően a helvétek körében oly mértékben nőtt az iszlámellenes hangulat, hogy német mintára Zürichben is megalakították a Pegida²⁰ svájci testvérszervezetét. Ezzel párhuzamosan a svájci haderő olyan megengedő és nyitott, hogy még a hidzsáb viselése is engedélyezett, amennyiben azt a hivatalos katonai viselet alá rejtik.²¹

Bár a migránsok egyre nagyobb problémát okoznak az alpesi országban, a kitoloncolásuk szigorítására szervezett népszavazáson a nem győzött. A többség szerint a jogszabály szigorítása ellenétes a jogállamiság elveivel. Így egyelőre csak a szociális segélyek csökkentésében van egyetértés. A probléma viszont így megmaradt.

AZ EGYENRUHÁS ÁLLAMPOLGÁR

Németország második világháború utáni történelmét leginkább a szövetségesek, majd a bipoláris világban az Amerikai Egyesült Államok és a Szovjetunió alakította. A totális megsemmisítéstől a kettéosztott országon át az egyesített Németországig hosszú út vezetett, melyet a hidegháború eseményei is folyamatosan formáltak. Németország 21. századi szerepének alapjait a hidegháborúban fektették le, majd a transzatlanti szövetségben folytatódott annak mai formára történő alakítása. A Bundeswehrnek már születése pillanatától számos nehézséggel kellett megküzdenie, hiszen a demokratikus állam egy újfajta gondolkodásmódot várt el a haderő tagjaitól, megtörve egy több száz éves hagyományt. A Bundeswehr vezetése minden igyekezetével azon volt, hogy a testület széles körű társadalmi elismerésre tegyen szert.²²

Abban a Németországban, ahol a mai napig béklyóként köti a társadalmat a múlt – amely éppen ebből következően önkorlátozó, a fegyveres erő használatától már-már kórosan idegenkedő értékrenddel rendelkezik –, nem volt egyszerű ismételtén létrehozni egy militáns testületet. A német haderő a hidegháború gyermeke is volt, felállításánál a nyugati szövetségesek, illetve a szomszédos országok segédkeztek. Az akkori rendszerbe beépített, a mai napig aktív „biztonsági garanciák” mára igen erős fékek képpé merevedtek, nem kevés támadási felületet biztosítva a német módszert kritizálóknak.

¹⁸ <https://www.vtg.admin.ch/de/mein-militaerdienst/allgemeines-zum-militaerdienst/frauen-in-der-armee.html> (Letöltés időpontja: 2018. 03. 09.)

¹⁹ <https://www.aargauerzeitung.ch/schweiz/ueli-maurer-absolute-sicherheit-vor-einem-attentat-wird-es-nie-geben-128726931> (Letöltés időpontja: 2018. 03. 09.)

²⁰ A szervezet neve egy mozaikszó, amelynek jelentése a „Hazafi európaiak a nyugat iszlamizációja ellen”. (Patriotische Europäer gegen die Islamisierung des Abendlandes).

²¹ <http://www.breitbart.com/london/2018/03/15/swiss-army-greenlights-islamic-headscarf-female-soldiers/> (Letöltés időpontja: 2018. 03. 18.)

²² Györy-Barcsa Andrea: A NATO stratégiai koncepcióinak tükröződése a Németországi Szövetségi Köztársaság biztonság- és védelempolitikájában. PhD-értekezés. Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola, 2014.

A német védelempolitika az önkorlátozás jegyében három pillérre építkezett: az antimilitarizmusra, a multilateralizmusra és a Nyugathoz köthető integrációra.²³ Voltaképpen ezáltal kódolták a német fejekbe a katonai erő alkalmazásának elutasítását. Németország olyan ország lett, ahol még egy népszerű politikus is lemondásra kényszerül egy háborúval kapcsolatos nem megfelelő reakció okán.

Az új típusú hadsereg megújításának egyik sarkalatos kérdése a kiképzés és továbbképzés volt. Ennek érdekében a szerződéses és a hivatásos katonák civil szakképzési ajánlatot kaptak, majd pedig egy igen értékes bizonyítványt, később a Münchenben és Hamburgban megalapított Bundeswehr Egyetemnek köszönhetően a főiskolai diploma megszerzésének lehetőségével tették még vonzóbbá a katonai hivatást. „A hadseregnek olyan formát kell öltenie, amely visszatükrözi a társadalom formáját, és ugyanolyan szelleművé kell válnia, amilyen az egész, amelynek a része. A katonák korunk gyermekei, a hadseregek azokat a társadalmi, politikai uralkodóformákat reprezentálják, melyeknek részei, eszközei”²⁴ – írja gróf Baudissin egy 1969-ben publikált munkájában.

Az Alaptörvény értékei és normái az „Innere Führung”-on keresztül érvényesülnek a Bundeswehrben. A szabadságot, a demokráciát és a jogállamiságot tükrözik a fegyveres erőknél. Eseményképe az „egyenruhás állampolgár”²⁵ – fogalmaz a német szolgálati szabályzat. Az Innere Führung 1956. április 1-jétől a hadsereg és a társadalom demokratikus kapcsolatrendszerének voltaképpen a magatartáskódexe, egyfajta nyugati típusú civil kontroll. Egységesíti a politikai és a közigazgatási gyakorlatot, miközben összekapcsolja a társadalmat és a hadsereget – ez idáig sikeresen.

Az elmúlt évek eseményei azonban „nem kímélték” a látszólag minden oldalról és módon szabályozott német haderőt. Von der Leyen védelmi miniszterátfogó reformokat hirdetett meg 2017-ben. A miniszter azt követően hirdette meg programját, hogy újabb katonát vettek őrizetbe, aki német politikusok ellen tervezett szélsőjobboldali indíttatású merényletet. A tárcavezető kritikai észrevételei nem kis nyugtalanságot okoztak, több katonai érdekképviselet is visszautasította a bírálatot.

Ezzel szemben a belső elhárítás már 2013-ban több száz szélsőséges indíttatású katonát tartott nyilván soráiban. Ezek között a katonák között azonban nemcsak neonáci eszméket vallók, hanem szélsőséges iszlamistákat is találtak, akik esetében az elbocsátással nem oldják meg a problémát.

ÖSSZEGZÉS

Hazánk és a citált három európai ország példája egyértelművé teszi: biztonságunkért tenni kell, hiszen az nem alanyi jogon jár, mint ahogy azt az elmúlt évek történései is bebizonyították a kontinensünkön. „Magától nincs béke és biztonság, folyamatosan tenni kell érte” – hangsúlyozta Benkő Tibor honvédelmi miniszter ez év májusában, a magyar hősök emlékünnepe. Magyarország Kormánya elkötelezett, hogy hazánk és a magyar állampolgárok biztonságát garantálja, ezért fogadta el a Zrínyi 2026 Honvédelmi és Haderőfejlesztési

²³ Csíki Tamás: Mérlegen a NATO-tagállamok. Németország. http://www.mat.hu/hun/downloads/docs/NATO_NETto_GER_final.pdf (Letöltés időpontja: 2018. 03. 10.)

²⁴ Wolf Graf von Baudissin: Soldat für den Frieden: Entwürfe eine zeitgemässe Bundeswehr. Piper Verlag, München, 1969, 2.

²⁵ Központi Szolgálati Szabályzat, ZDv.10/1.301. www.kommando.streitkraeftebasis.de (Letöltés időpontja: 2013. 11. 14.)

Programot. A Magyar Honvédség minden területét érintő modernizációs fejlesztésre most adottak lesznek a feltételek. Olyan fejlődési pályára állhat a Magyar Honvédség, amellyel meghatározó erővé válhat, tovább erősítve Magyarország biztonságát, Európa közös védelmét és a NATO-országok szövetségét.

Záró gondolatként Sebastian Haffner (1907–1999) német író, történész, újságíró gondolatait idézzük: „*Nem »szeretem« Németországot, mint ahogy magamat sem »szeretem«. Szeretem például Franciaországot, de bármely más országra inkább mondhatnám ezt, mint a sajátomra. [...] A saját országunknak más, pótolhatatlanabb szerepe van az életünkben, mint azoknak, amelyeket szeretünk – az, hogy a hazánk. Ha elveszítjük, nincs többé jogunk más országokat szeretni, elveszítjük a lehetőséget arra, hogy »nemzetesdít« játszunk másokkal. [...] Hazátlan, árnyék és háttér nélküli emberekké válunk, megtűrtékké a legjobb esetben.*”²⁶

FELHASZNÁLT IRODALOM

- 1035/2012 (II.21.) Korm. hat. Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról. http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=146225.213089
2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1100190.TV>
- A haza örök. <https://honvedelem.hu/cikk/63424>
- Balassi Bálint: *Egy katonanének*. <http://mek.oszk.hu/00600/00609/00609.htm#61>
- Baudissin, Wolf Graf von: *Soldat für den Frieden: Entwürfe eine zeitgemässe Bundeswehr*. Piper Verlag, München, 1969.
- Csíki Tamás: *Mérlegen a NATO-tagállamok. Németország*. http://www.mat.hu/hun/downloads/docs/NATO_NETto_GER_final.pdf
- Gizinska Csilla: *Egy lengyel vitéz magyar végvárakban a 16. század végén*. In: Petercsák Tivadar – Berecz Máttyás (szerk.): *Magyarország védelme – Európa védelme*. Studia Agriensia 24. Heves Megyei Múzeumi Szervezet, Dobó István Vármúzeum, Eger, 2006. https://library.hungaricana.hu/hu/view/MEGY_HEVE_StudiaAgriensia_024/?pg=219&layout=s&query=Eur%C3%B3pa
- Györy-Baresa Andrea: *A NATO stratégiai koncepcióinak tükröződése a Németországi Szövetségi Köztársaság biztonság- és védelempolitikájában*. PhD-értekezés. Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola, 2014.
- Haffner, Sebastian: *Egy német története*. Európa Könyvkiadó, Budapest, 2014, 269.
- Hofstetter, Edwin: *Fegyveres semlegesség és szolidaritás*. Svájc biztonságpolitikájáról. Új Honvédségi Szemle, 1997/8.
- Hülvely Lajos: *A Magyar Honvédség személyi kiegészítési rendszerének alakítása, vegyes rendszerről önkéntes rendszerre*. PhD-értekezés, Budapest, 2000.
- Központi Szolgálati Szabályzat, ZDv.10/1.301. www.kommando.streitkraeftebasis.de
- Miklós Zoltán: *Katonai nevelés és képzés az osztrák–magyar kiegyezésig*. Honvédségi Szemle, 2009/1. https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/HonvedsegiSzemle_2009/?pg=35&layout=s
- <http://aktiv.origo.hu/itthon/20170822-szijasarto-europaban-a-biztonsagi-helyzet-soha-nem-volt-ilyen-rossz.html>
- http://epa.oszk.hu/02600/02641/00004/pdf/EPA02641_kepzes_es_gyakorlat_2012_01-02_030-039.pdf

²⁶ Sebastian Haffner: *Egy német története*. Európa Könyvkiadó, Budapest, 2014, 269.

<https://www.aargauerzeitung.ch/schweiz/ueli-maurer-absolute-sicherheit-vor-einem-attentat-wird-es-nie-geben-128726931>

<http://www.breitbart.com/london/2018/03/15/swiss-army-greenlights-islamic-headscarf-female-soldiers/>

<http://www.forrasfolyoirat.hu/9809/gosztony.html>

<http://www.kadetprogram.hu/cikk/60#1>

http://www.kadetprogram.hu/honved_kadet_program/mi_az_a_honved_kadet_program

<http://www.kormany.hu/hu/kulgaszdasagi-es-kulugyminiszterium/hirek/soha-nem-volt-ilyen-rossza-biztonsagi-helyzet-europaban>

<https://www.vtg.admin.ch/de/aktuell/agenda/deine-armee.html>

<https://www.vtg.admin.ch/de/mein-militaerdienst/allgemeines-zum-militaerdienst/dienstpflicht.html>

<https://www.vtg.admin.ch/de/mein-militaerdienst/allgemeines-zum-militaerdienst/frauen-in-der-armee.html>

A Zrínyi Kiadó újdonsága

Brandt Gyula

Magyar felségjelű Mi-24 harci helikopterek

Ellenfelei okkal félték, alkalmazói büszkén használták... Tömören így jellemezhető a Mi-24-es harci helikopter, mely korunknak igazi csúcstechnikája, és eddigi története során igazi legendává vált. Egy olyan albumot vehet kezébe az olvasó, amely méltó módon mutatja be a Mi-24-es harci helikopter magyarországi alkalmazását. A kiadvány a magyar katonák szemével látatja a Mi-24-es helikoptertípust, annak mindennapjait és magyarországi alkalmazását...

(Részlet a kötethez írt ajánlásból)

Dr. Orosz Zoltán altábornagy

Zrínyi Kiadó, 2017